

**КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД «ЗАПОРІЗЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ЦЕНТР
НАУКОВО-ТЕХНІЧНОЇ ТВОРЧОСТІ УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ «ГРАНІ»
ЗАПОРІЗЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ**

«ВОЛОНТЕРСЬКІ ПРАКТИКИ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ ЗАПОРІЗЬКОЇ ОБЛАСТІ»

**Збірник «Грані науково-технічної творчості
Запорізької області»**

№ 1 (2026)

м. Запоріжжя, 2026

ЗБІРНИК «ГРАНІ НАУКОВО-ТЕХНІЧНОЇ ТВОРЧОСТІ ЗАПОРІЗЬКОЇ ОБЛАСТІ» № 1 (2026)

Засновник: Лукашева Анна Олексіївна

Редактор: Бондаренко Олена Борисівна, завідувач відділу методичного комунального закладу «Запорізький обласний центр науково-технічної творчості учнівської молоді «Грані» Запорізької обласної ради (далі – КЗ «ЗОЦ НТТУМ «Грані» ЗОР).

Коректори: Ревков О. В. – заступник директора з НМР; Комиса І.В. – методист відділу методичного; Примерова Т.М. - методист КЗ «ЗОЦ НТТУМ «Грані» ЗОР.

Комп'ютерна верстка: Бондаренко О.Б. - завідувач відділу методичного КЗ «ЗОЦ НТТУМ «Грані» ЗОР.

№ 1 (2026) видано 23.04.2026. Тираж - 20 екз. Безоплатно.

Видавець: комунальний заклад «Запорізький обласний центр науково-технічної творчості учнівської молоді «Грані» Запорізької обласної ради, бул. Марії Примаченко, 14, м. Запоріжжя, 69035. Тел. +38(097)1420497.

Віддруковано у КЗ «ЗОЦ НТТУМ «Грані» Запорізької обласної ради, бул. Марії Примаченко, 14, м. Запоріжжя, 69035. Тел. +38(097)1420497.

Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації Серія 33 № 1288-563-ПР від 06.08.2018. Схвалено до друку на засіданні методичної ради КЗ «ЗОЦНТТУМ» Грані» ЗОР 23.04.2026 року, протокол № 4.

У сучасних умовах розвитку українського суспільства волонтерство стало важливим чинником консолідації громади та формування активної громадянської позиції молоді. Особливої значущості набуває діяльність закладів освіти, зокрема позашкільної, які створюють сприятливі умови для залучення дітей та підлітків до соціально корисної діяльності.

Запорізька область демонструє вагомий досвід упровадження волонтерських практик в освітньому середовищі. Волонтерський рух у закладах освіти регіону охоплює різноманітні напрями — від підтримки Збройних Сил України до реалізації соціальних, культурних та екологічних ініціатив.

Матеріали збірника узагальнюють кращі практики, ідеї та напрацювання педагогів, спрямовані на виховання свідомої, відповідальної та небайдужої особистості, здатної діяти на благо суспільства.

Видання адресовано педагогічним працівникам закладів освіти.

ЗМІСТ

	ВСТУП	6
I	ПУТІВНИК ЮНОГО ВОЛОНТЕРА ЗАПОРІЖЖЯ: Від першого заняття до власних проєктів (Бондаренко О. Б., завідувач відділу методичного КЗ «ЗОЦНТТУМ «Грані» ЗОР)	8
II	РАЗОМ ЗАРАДИ МИРУ (Плахотна Т. О., директор Центру дитячої та юнацької творчості Енергодарської міської ради Запорізької області, tetanaplahotna15@gmail.com)	13
III	МОДЕЛЬ ГРОМАДСЬКО-АКТИВНОГО ЗАКЛАДУ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ (Зайченко О. В., завідувач відділу, керівник гуртка-методист комунального закладу «Запорізький обласний центр науково-технічної творчості учнівської молоді «Грані» ЗОР; Комиса І. В., методист комунального закладу «Запорізький обласний центр науково-технічної творчості учнівської молоді «Грані» ЗОР, спеціаліст вищої категорії)	18
IV	ІНТЕГРАЦІЯ ВОЛОНТЕРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС ГУРТКА «КОНСТРУЮВАННЯ НАЙПРОСТІШИХ ТЕХНІЧНИХ ОБ'ЄКТІВ» (Т. А. Булгакова, керівник гуртка «Конструювання найпростіших технічних об'єктів» відділу спортивно- технічного комунального закладу «Запорізький обласний центр науково- технічної творчості учнівської молоді «Грані» ЗОР; А. В. Адамович, завідувач відділу спортивно-технічного комунального закладу «Запорізький обласний центр науково-технічної творчості учнівської молоді «Грані» ЗОР)	25
V	ФОРМУВАННЯ ВОЛОНТЕРСЬКОЇ КУЛЬТУРИ ПІД ЧАС ЗАНЯТЬ ГУРТКА «Початкове технічне моделювання» В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ (О. П. Павлік, керівник гуртка «Початкове технічне моделювання» відділу початкового технічного моделювання комунального закладу «Запорізький обласний центр науково- технічної творчості учнівської молоді «Грані» ЗОР; Л. М. Тюкова, завідувач відділу початкового технічного моделювання, керівник гуртка-методист комунального закладу «Запорізький обласний центр науково-технічної творчості учнівської молоді «Грані» ЗОР)	31
VI	ШКОЛА, ЯК ОСЕРЕДОК НЕЗЛАМНОСТІ: ДОСВІД ВОЛОНТЕРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ОНВЗ (Коломієць К. М., педагог організатор Чернігівської ЗОШ I-III ступенів ім. А.М. Темника Чернігівської селищної ради Бердянського району Запорізької області)	36
VII	ДІТИ ЄДНАЮТЬ УКРАЇНУ: ПАТРІОТИЧНИЙ ГАРТ У БУДИНКУ ТВОРЧОСТІ (Олійник О. В. - заступник директора з НВР закладу позашкільної освіти "Будинок дитячої та юнацької творчості Заводського району" Запорізької міської ради; Беслер О. О. - культурорганізатор закладу позашкільної освіти "Будинок дитячої та юнацької творчості Заводського району" Запорізької міської ради)	39

VIII	ВОЛОНТЕРСЬКІ ПРАКТИКИ ЗАКЛАДУ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ ЯК ІНСТРУМЕНТ ФОРМУВАННЯ ГРОМАДЯНСЬКОЇ ПОЗИЦІЇ ВИХОВАНЦІВ <i>(Серединська О. С., заступник директора з навчально-виховної роботи закладу позашкільної освіти «Центр дитячої та юнацької творчості Шевченківського району» Запорізької міської ради, відмінник освіти України, керівник гуртка-методист)</i>	45
------	--	----

ВСТУП

В умовах сучасних викликів, пов'язаних із воєнним станом та суспільними трансформаціями, особливої актуальності набуває формування активної громадянської позиції молоді. Волонтерський рух в Україні став важливим чинником консолідації суспільства та ефективним засобом виховання молодого покоління.

Заклади позашкільної освіти Запорізької області відіграють значну роль у розвитку волонтерства, створюючи умови для добровільної участі дітей у соціально значущій діяльності.

Метою ЗБІРНИКА є узагальнення досвіду організації волонтерського руху у закладах позашкільної освіти Запорізької області та визначення його виховного потенціалу.

Позашкільна освіта має значні можливості для розвитку волонтерського руху, адже базується на принципах добровільності, творчості та врахування інтересів дітей. Волонтерська діяльність інтегрується у роботу гуртків, творчих об'єднань і проєктів, що сприяє поєднанню навчання з практичною соціальною діяльністю.

У закладах позашкільної освіти Запорізької області волонтерство реалізується за кількома основними напрямками:

- **патріотичний** (допомога військовослужбовцям, виготовлення маскувальних сіток, окопних свічок, листи підтримки);
- **соціальний** (підтримка внутрішньо переміщених осіб, допомога людям похилого віку та дітям із вразливих категорій);
- **культурно-мистецький** (організація благодійних концертів, ярмарків, творчих заходів);
- **екологічний** (участь у природоохоронних акціях, формування екологічної культури).

Організація волонтерської діяльності здійснюється через різноманітні форми: волонтерські загони, соціальні проєкти, благодійні акції, ярмарки, а також онлайн-ініціативи. Важливим є залучення учнів до самостійного планування та реалізації волонтерських заходів.

Практика показує, що вихованці закладів позашкільної освіти активно долучаються до благодійних ініціатив, виготовляють сувенірну продукцію, організовують ярмарки на підтримку Збройних Сил України, беруть участь у всеукраїнських акціях. Така діяльність сприяє розвитку ініціативності та відповідальності.

Волонтерський рух має значний виховний потенціал. Участь у ньому формує у молоді громадянську свідомість, патріотизм, емпатію, комунікативні

навички та здатність до командної роботи. Діти набувають важливого соціального досвіду, відчувають власну значущість і причетність до суспільних процесів.

Висновки

Волонтерський рух у закладах позашкільної освіти Запорізької області є ефективним інструментом виховання соціально активної особистості. Він сприяє формуванню ціннісних орієнтацій, розвитку ключових компетентностей та підвищенню рівня громадянської відповідальності молоді.

Перспективи розвитку волонтерства пов'язані з розширенням партнерства з громадськими організаціями, впровадженням інноваційних форм роботи та посиленням методичної підтримки педагогів.

І. ПУТІВНИК ЮНОГО ВОЛОНТЕРА ЗАПОРІЖЖЯ: Від першого заняття до власних проєктів

Бондаренко О. Б.,
завідувач відділу методичного,
керівник гуртка-методист
комунального закладу «Запорізький обласний
центр науково-технічної творчості
учнівської молоді «Грані» ЗОР

Вступ: Чому волонтерство — це твій суперпростір?

Сьогодні волонтерство для підлітка — це не просто «добрі справи», а твій перший крок до глобальної кар'єри та особистого лідерства. У часи дистанційного навчання волонтерські ініціативи стають твоїм головним майданчиком для соціалізації, де ти вчишся комунікувати, перемагати страх публічних виступів та знаходити справжніх друзів.

Поглянь на приклад **Олександри Луценко**, десятикласниці запорізької гімназії № 93. Вона — **Майстер спорту України з плавання**. Навіть із надзвичайно напруженим графіком тренувань Олександра обирає волонтерство, бо розуміє: це шлях до впевненості та нових можливостей. Якщо чемпіони знаходять час для допомоги іншим, то це під силу і тобі!

«Волонтерство — це реальний шанс подолати бар'єри у спілкуванні та навчитися презентувати себе світу. Зараз складні часи, і вміння допомагати стає нашою головною силою», — діляться досвідом активні лідери нашого міста.

Пам'ятай: будь-який великий шлях починається з правильних знань. Твій старт починається тут.

Освітній старт: Де навчитися волонтерства?

Запоріжжя має потужну освітню базу, яку підтримують **Міністерство освіти і науки, Міністерство молоді та спорту** та міжнародні партнери — **UNICEF і ГО «Українська Волонтерська Служба»**.

Назва ініціативи	Для кого	Чого навчать (ключовий результат)
Шкільний урок волонтерства	Учні та педагоги	Основи безпечного волонтерства, пошук напрямку «до душі», методика малих кроків.
Програма UPSHIFT	Підлітки 14–21 року	Проектне мислення: як перетворити ідею на проєкт, отримати грант та змінити світ навколо.
Рух «JuniorS» (О. Педана)	Школярі	Лідерство через спорт та активність, розвиток командного духу та соціальної відповідальності.
Шкільні клуби волонтерства	Учні старших класів	Практика створення власних ініціатив у стінах рідної школи.

Після теорії на тебе чекає практика — спочатку у школі, а потім і на рівні міста.

• Шкільний рівень: Клуби та перші кроки

Для старшокласників (8–11 класи) у Запоріжжі діє мережа **Шкільних клубів волонтерства**. Це не просто разові акції, а системний розвиток твоїх софт-скілів.

1. Графік: Заняття проходять у форматі факультативів двічі на тиждень (основний етап — **січень–травень 2026 року**).

2. Переваги:

- **Командна логістика:** Навчишся організовувати людей та ресурси.
- **Масштабування:** Можливість вивести свій шкільний проєкт на всеукраїнський рівень.
- **Підтримка:** Координатори-вчителі отримують стипендійну підтримку, щоб твій клуб мав ресурси для розвитку.

Шкільні стіни — це твій безпечний тренувальний майданчик перед виходом на «велику арену» міських ініціатив.

• **Масштабна діяльність: Волонтерський центр ЗНУ**

Якщо ти шукаєш приклад професійності, зверни увагу на **Волонтерський центр ЗНУ**. Це ціла екосистема, де працюють професори, студенти та школярі. На його базі створено благодійний фонд «**Юніверс-Запоріжжя**».

Важливо для батьків: Фонд заснували авторитетні науковці університету — доктор юридичних наук **Наталія Верлос**, кандидат історичних наук **Ольга Маклюк** та директорка Центру культури **Юлія Янько**. Це гарантує інтелектуальну безпеку та високу культуру спілкування для молоді.

Ключові вектори, де потрібні твої руки:

1. **Допомога захисникам:** Співпраця з ЗСУ, ТрО та Нацгвардією (від формування аптечок до амуніції).
2. **Гуманітарна логістика:** Сортування продуктів, засобів гігієни та дитячого харчування на великих складах.
3. **Освіта та захист:** Допомога закладам, що приймають ВПО (ліцеї «Перспектива», «Контакт», школа № 65), плетіння маскувальних сіток.
4. **Адресна опіка:** Підтримка літніх людей та допомога у гуртожитках (розподіл побутових наборів).

Волонтерський рух у закладах позашкільної освіти (ЗПО) Запорізької області є динамічним складником освітнього процесу, який суттєво активізувався в умовах воєнного стану, трансформувавши заклади у соціальні хаби та осередки громадської активності.

Основні напрями та особливості волонтерського руху в регіоні:

1. Заклади позашкільної освіти як соціальні хаби

З початку повномасштабного вторгнення заклади освіти Запорізької області, включаючи позашкільні, перетворилися на **соціальні хаби**. Вони надають прихисток евакуйованим та внутрішньо переміщеним особам (ВПО), забезпечують їх харчуванням та необхідними речами. Педагогічні колективи та вихованці активно долучаються до:

- Виготовлення маскувальних сіток та збору допомоги для армії.
- Чергування у волонтерських осередках.
- Надання психосоціальної підтримки дітям-переселенцям через організацію змістовного дозвілля.

Волонтерство в освіті Запоріжжя: Від навчання до реальних справ

Запоріжжя активно розвиває культуру волонтерства через освітні проєкти, тренінги для молоді та роботу потужних волонтерських центрів при університетах. Ініціативи охоплюють як теоретичне навчання у школах, так і практичну допомогу ЗСУ, ВПО та вразливим верствам населення.

- **Компетентнісний підхід у позашкільлі**

У гуртках **науково-технічного напрямку** Запорізької області впроваджується компетентнісно орієнтоване навчання, де виховна робота спрямована на формування активної громадянської позиції. Волонтерство розглядається як інструмент розвитку:

1. **Soft skills:** Комунікабельність, лідерство, робота в команді та критичне мислення.

2. **Оборонної свідомості:** Формування навичок домедичної допомоги (за ініціативи Запорізького медичного університету) та самозахисту.

- **Ресурсна підтримка волонтерських ініціатив**

Для забезпечення безперервності роботи в укріттях та очного/змішаного навчання заклади освіти області отримують допомогу від благодійних фондів. Наприклад, «Благодійний фонд Сергія Притули» передав 40 ноутбуків п'яти закладам Запорізької області для оснащення укріттів.

Волонтерський рух у позашкільлі регіону не лише вирішує нагальні гуманітарні проблеми, а й стає школою лідерства для молоді, допомагаючи підліткам соціалізуватися та відчутти власну значущість у зміні світу на краще.

Мапа можливостей: Обирай свій напрямок

Обери напрямок, який відгукується тобі найбільше, і здобувай навички майбутнього:

- **Зооволонтерство:** Допомога притулкам. Це те, чим планує займатися Олександра Луценко. Розвиває **емпатію та відповідальність**.
- **Екологія:** Міські толоки (як на Хортиці) та благоустрій. Формує **кризовий менеджмент та екосвідомість**.
- **Технологічна підтримка:** Робота в укриттях із ноутбуками, переданими **фондом Сергія Притули**. Твоє завдання — **цифровий менеджмент укриттів**, допомога в організації навчання під час тривоги.
- **Мистецтво та кухня:** Допомога закладам, як-от "Jobs Cafe" або "Beluga", що готують для ВПО та військових. Розвиває **координацію складних процесів**.

Пам'ятка для батьків: Безпека та майбутнє

Шановні батьки! Волонтерство — це найкраща інвестиція в "social capital" вашої дитини. У Запоріжжі цей процес суворо регламентований **Департаментом освіти і науки**.

Чек-лист: Як підтримати юного волонтера?

- **Безпека понад усе:** Переконайтеся, що на місці волонтерства є облаштоване та доступне укриття (наявність техніки від фонду Притули дозволяє дітям продовжувати діяльність навіть під час тривоги).
- **Офіційність:** Перевірте реєстрацію дитини в офіційних хабах (UPSHIFT, Шкільні клуби, центр ЗНУ).
- **Баланс:** Допоможіть дитині узгодити графік волонтерства (зазвичай 2 рази на тиждень) з основним навчанням.
- **Залученість:** Запитайте про сертифікати — участь у проєктах UNICEF додає балів до майбутнього портфоліо при вступі до вишів.

Корисні контакти та ресурси:

Готовий почати? Тобі сюди:

1. **Реєстрація на уроки та тренінги:**
<https://forms.gle/owYzLTFXBSVR6NEs5>
2. **Гаряча лінія з питань молодіжного волонтерства:** 063-700-50-83 (Юлія Курилюк, координаторка проєктів).
3. **Офіційні запити:** zoda.deposvita@gmail.com
4. **Наші партнери:** UNICEF, UPSHIFT, ГО «Українська Волонтерська Служба», ГО «Рух Олександра Педана «ДЖУНІОРС».

II. РАЗОМ ЗАРАДИ МИРУ

*Плахотна Т. О.,
директор Центру дитячої та
юнацької творчості Енергодарської
міської ради Запорізької області,
tetanaplahotna15@gmail.com*

У сучасних умовах війни та суспільних викликів волонтерська діяльність ЦДЮТ набуває особливого значення. Педагоги, вихованці та батьки закладу активно долучаються до підтримки військових, внутрішньо переміщених осіб та соціально вразливих категорій населення. Вони об'єднують зусилля у зборі гуманітарної допомоги, проведенні благодійних акцій, творчих флешмобів та інформаційних кампаній. Це не лише форма суспільно корисної роботи, а й потужний виховний інструмент, що формує у дітей почуття відповідальності та готовності допомагати іншим.

Волонтерська активність дітей у співпраці з батьками допомагає їм налагоджувати соціальні взаємини, розвивати повагу та відповідальне ставлення, а також формує вміння проявляти соціально важливу ініціативу.

Участь у волонтерських проєктах дозволяє вихованцям відчувати свою причетність до життя громади, усвідомити важливість особистого внеску у спільну справу та розвинути навички співпраці. Саме через волонтерство діти отримують досвід реальної підтримки тих, хто цього потребує, а також можливість проявити творчість, ініціативність і лідерські якості.

У цьому контексті вихованці ЦДЮТ, на чолі з завідувачкою організаційно-масового відділу Вінс І.В., в березні 2024 року, розпочали роботу над проєктом «Разом заради миру», який ставить за мету розширити участь у благодійних і соціальних ініціативах.

Проєкт передбачає:

1. організацію тематичних акцій та флешмобів на підтримку військових і переселенців;
2. проведення творчих майстерень, ярмарків та концертів, кошти від яких спрямовуються на благодійність;

3. створення інформаційних кампаній серед учнівської молоді щодо важливості волонтерства;
4. залучення батьків та місцевої громади до спільних добродійних заходів.

В рамках проекту діти та їхні батьки активно долучилися до різноманітних [волонтерських ініціатив](#), що мали на меті підтримку Збройних Сил України та підняття патріотичного духу. Вони виготовляли обереги, які передавалися бійцям на фронт як символи захисту та підтримки. Окрім цього, брали участь у численних благодійних акціях, спрямованих на збір коштів та необхідних речей для поранених військових і мирного населення, яке постраждало від війни.

В рамках проекту «Разом заради миру» вихованці збирали малюнки з патріотичними мотивами, які потім передавалися як подарунки захисникам України. Популярність мали фото челенджі під гаслом [«Моя країна – Україна!»](#), у яких діти демонстрували свою любов і гордість за Батьківщину через творчість і участь у суспільному житті.

Також було організовано майстер-клас із виготовлення окопних свічок [«Свічка перемоги»](#), що слугують символом пам'яті й надії, а також практичною допомогою для військових, особливо у складних польових умовах.

Однією з важливих волонтерських акцій стала [ініціатива «Лист пораненому»](#), під час якої вихованці писали теплі, підтримувальні листи пораненим захисникам України, висловлюючи вдячність за їхній героїзм і бажаючи скорішого одужання. Ці листи допомагали бійцям відчувати, що вони не самотні, а їхній внесок у перемогу високо цінують.

Загалом, така активність вихованців не лише сприяла підтримці фронту, а й формувала у дітей патріотичні цінності, відповідальність та співчуття, виховувала почуття єдності і соціальної активності.

Керівники гуртків власним прикладом мотивують вихованців брати участь у волонтерських заходах. Зокрема, завідувачка ОМВ Ірина Вінс учасниця та організаторка різних благодійних та громадських та [Всеукраїнських ініціатив "Від серця до серця"](#) (допомога одягом військовим шпиталям та пацієнтам психоневрологічного відділення м Кропивницький), щорічний Всеукраїнський забіг "Подаруй тепло свого серця" (благодійна акція БО "Карітас Коломия" для притулку бездомних тварин Коломийської громади).

Ірина Василівна - педагог, який навчає не лише словами, а й прикладом. Її незламність — це не гучні гасла, а щоденна тиха боротьба за людяність, справедливість і майбутнє. Під її керівництвом вихованці неодноразово виборювали перемогу в конкурсах національно-патріотичного спрямування: "Світ Театру та Я", "Вишиванка", "Моральний вчинок"; діти які навчаються за

кордоном Велика Британія, Латвія, Чехія беруть активну участь у благодійних концертах та акціях.

Вона активно співпрацює та проводить тренінги, інформаційні акції з закладами освіти, майстер-класи з громадськими організаціями, Центром підтримки ветеранів "Гарт", з ВПО (велопробіг до Дня фізкультури та спорту з учнями 9 класу Нижньовербізького ліцею ім. Героя України Олександра Кукурби, зустріч з ВПО "Ми - українці, і ми єдина родина", майстер-клас "Співає Україна")

Вперше Вінс І. В. взяла участь у щорічному Всеукраїнському [патріотичному забігу «Шаную Воїнів! Біжу за Героїв!»](#) та була нагороджена медаллю з відповідною назвою.

Підтримуючи цю ініціативу, директор ЦДЮТ Тетяна Плахотна також долучилася до онлайн-забігу [«Енергодар нескорений – Забіг єдності»](#), який відбувся у Києві.

13 червня 2025 року Вінс І. В. нагороджена високою нагрудною відзнакою - Медаллю "Благодійність. Милосердя. Турбота" за активну громадську та волонтерську діяльність.

Громадська діяльність керівника гуртка Наталії Куц, яка нині проживає у Звягелі та активно проявляє себе не лише як педагог, а і як волонтерка, також є прикладом того, як освітяни можуть поєднувати виховну роботу з реальними потребами громади. Її життєва історія поєднує педагогічну діяльність з активною волонтерською роботою. Переїхавши до нового міста, вона не залишилася осторонь проблем громади та одразу долучилася до спільних ініціатив на підтримку українських захисників.

У Звягелі Наталя бере участь у плетінні маскувальних сіток, організації благодійних акцій та творчих заходів, спрямованих на допомогу військовим і переселенцям. Вона залучає своїх вихованців до волонтерських практик, навчаючи їх не лише майстерності у гуртку, а й умінню співпрацювати, проявляти ініціативу та відчувати відповідальність за спільну справу.

Таким чином, діяльність Наталії Куц, як волонтерки, у Звягелі є прикладом того, як освітяни можуть надихати молодь на активну громадянську позицію та робити вагомий внесок у підтримку захисників.

[Волонтерська діяльність вихованців гуртків ЦДЮТ](#) у місті Ульм (Німеччина) під керівництвом Ольги Есаулової стала яскравим прикладом того, як українська громада за кордоном зберігає єдність і підтримує Батьківщину.

Основні напрями діяльності:

1. Благодійні ярмарки: діти разом із батьками власноруч виготовили різні вироби від в'язаних шкарпеток і сувенірів до малюнків, м'яких іграшок та флористичних композицій. Це не лише творчість, а й спосіб показати любов до України та її захисників.

2. Творчі виступи: участь представниць гуртків «Народні ремесла», «Флористика та живопис», Ксенії Есаулової та Валерії Заворітньої у концертах стала символом культурної присутності України на міжнародній сцені.

3. Матеріальна допомога: зібрані кошти спрямували на придбання зарядної станції для військової частини ЗСУ до Дня Збройних сил України.

4. Гуманітарна підтримка: гуртківці зібрали смаколики та відправили посилки військовим, щоб подарувати їм частинку тепла й домашнього затишку.

Ці маленькі кроки: благодійні ярмарки, концерти, посилки - складаються у велику справу. Вони є проявом вдячності тим, хто боронить Україну, і символом того, що навіть далеко від дому українці залишаються єдиними у прагненні допомогти.

Також, в грудні 2025 року, вихованці гуртків ЦДЮТ зробили вагомий внесок у розвиток волонтерського руху, взявши участь у відкритій обласній виставці плакатів [«Обличчя волонтерства»](#), присвяченій Міжнародному дню волонтера. Цей захід став не лише творчою подією, а й важливим виховним моментом, адже діти та молодь через мистецтво змогли висловити своє бачення доброчинності, солідарності та підтримки тих, хто потребує допомоги.

За активну творчу діяльність та внесок у популяризацію волонтерського руху вихованці були відзначені [дипломами](#) комунального закладу «ЗОЦНТТУМ «Грані» ЗОР. Це стало підтвердженням того, що їхня праця має значення не лише для громади, а й для всієї області.

Участь у виставці «Обличчя волонтерства» стала для гуртківців ЦДЮТ важливим етапом у формуванні громадянської позиції та патріотичного виховання. Вона показала, що волонтерство може бути різним — від практичної допомоги до творчого осмислення — але завжди має одну мету: підтримати тих, хто цього потребує, і зміцнити єдність суспільства.

Проект «Разом заради миру» довів, що волонтерська діяльність може бути не лише епізодичною, а й системною та довготривалою. Він став прикладом єдності дітей, педагогів, батьків та громади, які спільними зусиллями створюють простір добра й підтримки.

Завдяки поєднанню творчості, виховної роботи та практичної допомоги учасники проєкту отримали неоціненний досвід співпраці, лідерства та відповідальності. Водночас військові та переселенці відчули реальну підтримку, що є свідченням небайдужості та солідарності українського суспільства.

Таким чином, «Разом заради миру» - це не лише волонтерський проєкт, а й виховна програма, яка формує покоління активних громадян, готових діяти заради України. Він показує, що навіть маленькі кроки, зроблені з любов'ю та вірою, складаються у велику справу — зміцнення нашої держави та підтримку її захисників.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Нова українська школа у поступі до цінностей : програма. – Київ, 2018. – 40 с.
2. Литовченко О. Позашкільна освіта у контексті сучасних викликів та освітніх реформ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://nenc.gov.ua/wp-content/uploads/2023/08/22.08.23_%D0%9B%D0%B8%D1%82%D0%BE%D0%B2%D1%87%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE.pdf
3. Стратегія розвитку позашкільної освіти : 2-ге вид., переробл. і доповн. / за ред. О. В. Биковської. – Київ : ІВЦ «АЛКОН», 2021. – 117 с. – Режим доступу: https://rep.up.krakow.pl/xmlui/bitstream/handle/11716/10888/Bykowska%20OlenaStrategiya_2021.pdf?sequence=4&isAllowed=y
4. Сучасний виховний процес: сутність та інноваційний потенціал : матеріали звіт. наук.-практ. конф. Інституту проблем виховання НАПН України за 2021 рік. Вип. 10. – Івано-Франківськ : НАІР, 2022. – 220 с.

ІІІ. МОДЕЛЬ ГРОМАДСЬКО - АКТИВНОГО ЗАКЛАДУ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Зайченко О. В., завідувач відділу, керівник гуртка - методист комунального закладу «Запорізький обласний центр науково-технічної творчості учнівської молоді «Грані» ЗОР;

Комиса І. В., методист комунального закладу «Запорізький обласний центр науково-технічної творчості учнівської молоді «Грані» ЗОР, спеціаліст вищої категорії

Сучасні виклики, спричинені умовами воєнного стану, зумовлюють необхідність переосмислення ролі закладів позашкільної освіти в суспільстві. Вони дедалі більше виступають не лише як осередки розвитку творчих здібностей дітей та молоді, а й як важливі платформи громадянської активності, соціальної згуртованості та психологічної підтримки.

Однією з ефективних форм такої взаємодії є громадсько-активний заклад позашкільної освіти, який орієнтований на активну співпрацю з місцевою спільнотою та розвиток соціально значущих ініціатив. В цьому аспекті на базі КЗ «ЗОЦНТТУМ «Грані» ЗОР створено модель громадсько-активного закладу позашкільної освіти. Громадсько-активний заклад позашкільної освіти (далі – ГАЗПО) – це установа, що поєднує освітні, виховні та соціальні функції, сприяє розвитку громадянських компетентностей і забезпечує взаємодію між вихованцями, педагогами, батьками та громадою.

Головною метою моделі є створення умов для самореалізації вихованців через залучення їх до громадських ініціатив, волонтерства та соціальних проєктів задля виховання громадсько-активної, соціально-адаптивної, демократично-орієнтованої молоді.

Для вирішення мети визначено наступні завдання:

- залучити додаткові ресурси;
- налагодити партнерські зв'язки;
- розвивати ціннісні орієнтири та підвищувати імідж КЗ «ЗОЦНТТУМ «Грані» ЗОР.

Основними принципами функціонування ГАЗПО є:

1. Партнерство з громадою – активна співпраця з місцевими органами влади, громадськими організаціями, підприємствами та ініціативними групами.

2. Відкритість і інклюзивність – забезпечення рівного доступу до освітніх можливостей для всіх дітей незалежно від їхнього соціального статусу та здібностей.

3. Проєктний підхід – реалізація освітніх програм через практичні проєкти, спрямовані на вирішення актуальних соціальних проблем.

4. Гнучкість і адаптивність – можливість змінювати та оновлювати навчальні програми гуртків відповідно до потреб суспільства та розвитку науки і техніки.

Успішна діяльність ГАЗПО можлива завдяки тісній взаємодії між педагогами, вихованцями, батьками та громадськістю. Педагоги виконують роль наставників, які не лише передають знання, а й допомагають дітям розкрити свій потенціал у суспільно корисній діяльності. Батьки, своєю чергою, беруть участь в організації заходів, а громада – підтримує ініціативи закладу через спонсорство, меценатство та волонтерську допомогу.

Основними напрямками діяльності моделі є:

1. Громадянське виховання – розвиток лідерських якостей, критичного мислення вихованців та їх відповідальності через участь у громадських ініціативах.

2. Волонтерство – залучення дітей до соціально корисних справ, допомога людям похилого віку, екологічні проєкти, підтримка благодійних акцій.

3. Творчий розвиток – організація гуртків, майстер-класів та креативних проєктів у сфері науково-технічної творчості.

4. Науково-дослідницька діяльність – залучення дітей до наукових експериментів, конкурсів і фестивалів, співпраця з закладами вищої освіти та науковими установами.

Модель громадсько-активного закладу позашкільної освіти сприяє формуванню активного громадянина, здатного впливати на розвиток суспільства. Такий підхід до освіти не лише розширює можливості дітей і молоді, а й сприяє зміцненню соціальної відповідальності та розвитку громади загалом.

Структура моделі ГАЗПО КЗ «ЗОЦНТТУМ «Грані» ЗОР складається з 3-х компонентів:

~ компонент моделі «Mass work» реалізується через організаційно-масову діяльність закладу;

~ компонент «Партнерство» – розробка й упровадження механізмів спільної діяльності з громадськістю;

~ компонент «Волонтерство», який є найбільш актуальним у воєнний час.

Компонент моделі «Mass work» реалізується з метою формування у дітей та підлітків ціннісного ставлення особистості до українського народу, малої Батьківщини, держави, нації; самоідентифікації дитини як невіддільної частини українського суспільства; розвиток інтелектуального потенціалу України, збереження культурної спадщини України, популяризації в молодіжному середовищі інтересу до героїчного минулого українського народу, залучення широкого загалу дітей та підлітків до активного висвітлення життя країни, залучення до художньо-технічної творчості, дослідницької діяльності.

З лютого 2022 р. Центр «Грані» провів понад 60 обласних заходів, у формі конкурсів, флешмобів, виставок, челенджів, творчих проєктів, благодійних акцій. Протягом дії воєнного стану всі обласні заходи вирішено зробити відкритими, через розсилку запрошень на електронні адреси ЗПО усіх регіонів України, активізували анонсування на сторінці Фейсбук Центру «Грані». Кожен організаційно-масовий захід має номінацію, яка спрямована на формування у дітей та молоді національних світоглядних позицій, ідей, поглядів та переконань. Заходи проходять в дистанційному форматі, окрім благодійних акцій, під час яких проходить збір допомоги військовослужбовцям.

Як результат, було отримано: збільшення залучення дитячої аудиторії; розширення географії участі з різних регіонів України; формування рис національної ідентичності, психолого-педагогічна підтримка тим хто виїхав за кордон, або залишився в окупації, щоб вони не втратили відчуття приналежності до спільноти, громади, творчої діяльності тощо; збільшення відвідування сторінки Центру «Грані» у соцмережі Фейсбук.

За цей час до участі у масових заходах закладу долучились здобувачі освіти усіх областей України, загальна кількість учасників понад 25000. Статистика щодо діяльності у соцмережі доводить, що активність на нашій сторінці поширюється далеко за межі Запорізької області та України.

Компонент моделі «Партнерство». Припускає розробку й упровадження механізмів спільної освітньої діяльності та ініціювання різних форм взаємодії з некомерційними організаціями та громадськістю. Заклад позашкільної освіти співпрацює з іншими закладами позашкільної освіти міста та області, закладами загальної середньої освіти, закладами вищої освіти тощо.

В лютому-березні 2022 р. місто Запоріжжя прийняло велику кількість внутрішньо - переміщених сімей, було створено велику кількість громадських організацій, Центрів допомоги громадам з окупованих територій Запорізької та Донецької областей. КЗ «ЗОЦНТТУМ «Грані» ЗОР долучився до роботи з дітьми ВПО, були створені плани спільної діяльності, як обов'язкова умова співпраці що надало можливість залучити додаткові людські та матеріальні ресурси для підтримки та розбудови освітнього простору для задоволення потреб та інтересів громади. Вже з квітня 2022 р. розпочато роботу з дітьми ВПО на базі Центру підтримки «Я Маріуполь», Відкритого простору допомоги «Саме тут» для ВПО Мелітопольського району та Благодійної організації «Благодійний фонд «Карітас Запоріжжя», Центру розвитку «Дитячі мрії» Громадської організації «Мелітопольщина»; ГО «Безпечний дитячий простір». На базах цих ХАБів було облаштовано дитячі кімнати для творчої діяльності. Сторони уклали меморандуми, з метою організації позашкільної та позакласної роботи та створення на їх базах гуртків науково-технічної творчості за різними профілями.

Посилання: <https://youtu.be/NAv4MPAbDdQ>

Основними завданнями нашої діяльності в цьому напрямку роботи стало:

- ~ згуртування колективу закладу освіти навколо соціально значущих справ;
- ~ формування патріотичної свідомості та національної гідності у дітей та молоді;
- ~ задоволення духовних, творчих інтересів та потреб вихованців нашого закладу так і здобувачів освіти закладів дошкільної, загальної середньої, позашкільної, професійної (професійно-технічної) освіти Запорізької та інших областей;
- ~ налагодження партнерства з громадськими організаціями у реалізації волонтерських заходів.

Компонент моделі «Волонтерська діяльність». Було визначено новий напрям роботи – психологічна та моральна підтримка воїнів Збройних Сил України, Національної гвардії, інших військових формувань. Ситуація в країні призвела до підняття патріотичного духу серед школярів та зростання благодійної діяльності в закладах освіти. Наш громадянський обов'язок - допомогти та підтримати бійців Сил безпеки й оборони України, що захищають нашу Батьківщину та нашу свободу.

За період 2022-2025 рр. було організовано та проведено понад 15 відкритих обласних благодійних акцій, що присвячено пам'ятним датам та державним

святam, учасниками яких стали близько 7000 здобувачів освіти різних регіонів України (посилання https://youtu.be/6u7Yxz_UOX0). Центр «Грані» співпрацює з волонтерською організацією Ірини Мелентьєвої та з БО «Всеукраїнський благодійний фонд «Злагода». Завдяки цим організаціям було доправлено у бойові підрозділи подарунки, обереги, смаколики, які виготовили учасники цих заходів. Обов'язковим моментом є зворотний зв'язок від захисників та захисниць - фото та відео привітання, завдяки яким створюються відеозвіти для учасників Акцій.

КЗ «ЗОЦНТТУМ «Грані» ЗОР є регіональним представником БФ «ОВЕС» з проведення Всеукраїнської благодійної акції «Ворогам кришка!», яка направлена на збір пластикових кришок для придбання дронів. До акції долучилися заклади дошкільної, загальної середньої та професійно-технічної освіти Запорізької області, які на цей момент зібрали близько 2000 кг матеріалу.

Ще один напрям волонтерства - виготовлення сувенірної продукції «Відголос війни» - розпис військових артефактів, які волонтери дарують донаторам на знак подяки, або продають на спеціалізованих аукціонах і за отримані гроші закривають потреби військових. В закладі було сформовано військовий куточок - подяки, картини та шеврони від військових частин за сприяння обороноздатності України, допомогу Збройним Силам України, активну громадську позицію, патріотизм, проявлену волонтерську ініціативу та підтримку військовослужбовців.

Волонтерська діяльність в закладах освіти має значний вплив на створення позитивної атмосфери, підвищення якості освітнього процесу та розвитку

спільноти. Це сприяє: розвитку комунікаційної компетентності; відбудовуванню соціальних відносин; реалізації на практиці моральних та релігійних принципів; розвитку відчуття себе здатним щось зробити/змінити; знайти підтримку однокласників, колег, друзів.

Створену модель ГАЗПО КЗ «ЗОЦНТТУМ «Грані» ЗОР в перспективі планується розширювати за такими напрямками:

- ~ використання інтерактивних освітніх платформ для залучення більшої кількості учасників;
- ~ створення цифрового продукту виховного та розвивального спрямування до визначних подій нашої держави;
- ~ залучення партнерів для довгострокової та результативної співпраці;
- ~ активізація та популяризація громадсько-активної діяльності у мережі Інтернет, розширення роботи у соціальних мережах.

Відеоогляд публікації «МОДЕЛЬ ГРОМАДСЬКО-АКТИВНОГО ЗАКЛАДУ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ»

<https://surl.li/ebkyvx>

Досвід впровадження моделі громадсько-активного закладу позашкільної освіти для становлення національної ідентичності вихованців є важливим аспектом розвитку молоді, що створює умови для всебічного розвитку особистості та включає не тільки академічні знання, але й розвиток творчих здібностей та морально-етичних цінностей. Виховання національної ідентичності є ключовим елементом цього процесу, оскільки воно допомагає молоді зрозуміти та прийняти власну культурну спадщину, розвинути почуття патріотизму та національної гордості.

Досвід «Модель громадсько-активного закладу позашкільної освіти в умовах воєнного стану» було презентовано на Відкритому міському методичному фестивалі ЗПО «KYIV M-FEST» на базі Київського Палацу дітей та юнацтва в лютому 2025 р.

Громадсько-активний заклад позашкільної освіти_КиївФест_25

🔒 Не для всіх

Посилання на виступ: <https://youtu.be/TvqWznsjI3Q>

ІV. ІНТЕГРАЦІЯ ВОЛОНТЕРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС ГУРТКА «КОНСТРУЮВАННЯ НАЙПРОСТІШИХ ТЕХНІЧНИХ ОБ'ЄКТІВ»

Т.А. Булгакова, керівник гуртка «Конструювання найпростіших технічних об'єктів» відділу спортивно-технічного комунального закладу «Запорізький обласний центр науково-технічної творчості учнівської молоді «Грані» ЗОР; А.В. Адамович, завідувач відділу спортивно-технічного комунального закладу «Запорізький обласний центр науково-технічної творчості учнівської молоді «Грані» ЗОР

В умовах воєнного стану в Україні особливої актуальності набуває формування громадянської позиції, національної свідомості та соціальної відповідальності дітей і молоді. Заклади позашкільної освіти виступають важливими осередками не лише розвитку здібностей вихованців, а і їх соціалізації, емоційної підтримки та залучення до суспільно корисної діяльності.

Одним з ефективних інструментів реалізації зазначених завдань є волонтерська діяльність, яка ефективно інтегрується в освітній процес. Саме через практичну діяльність, спрямовану на допомогу іншим, у дітей формується усвідомлення власної значущості, відповідальності та причетності до життя країни. Особливої ваги набуває поєднання технічної творчості з волонтерськими ініціативами, що дозволяє не лише розвивати технічні компетентності, а й формувати моральні цінності, емпатію, патріотизм та активну громадянську позицію.

Мета статті полягає в обґрунтуванні ефективності інтеграції волонтерських практик в освітній процес гуртка технічного моделювання як засобу формування громадянської позиції вихованців та представити практичний досвід їх реалізації.

Освітній процес у гуртку «Конструювання найпростіших технічних об'єктів» ґрунтується на навчальній програмі науково-технічного напрямку «Моделювання найпростіших технічних об'єктів» (укладач – Ревков О.В.), спрямованій на розвиток технічного мислення, творчості та ознайомлення дітей із сучасною українською культурою через практичну діяльність.

Освітній простір гуртка є багатокомпонентним і поєднує різні напрями діяльності, що забезпечують цілісний розвиток особистості вихованця.

Важливим елементом організації діяльності стало використання:

- календарно-тематичного планування;
- технологічних карток;
- методичних рекомендацій для педагогів;
- інтеграції очного, дистанційного та змішаного навчання.

Зокрема, технологічні картки забезпечують алгоритмізацію діяльності, сприяють розвитку самостійності, зниженню рівня тривожності та формуванню впевненості у власних можливостях.

Методичне забезпечення дозволяє інтегрувати виховний, громадянський та національно-патріотичний компоненти в процес технічної творчості.

Організація освітнього простору передбачає поєднання різних форм роботи, що забезпечує цілісний розвиток особистості вихованця.

В умовах воєнних викликів волонтерська діяльність стала невід'ємною складовою роботи гуртка. Вона реалізовувалася через доступні для дітей форми практичної діяльності:

- виготовлення оберегів;
- створення сувенірів;
- виготовлення вітальних листівок для військовослужбовців;
- участь у благодійних акціях.

Інтеграція волонтерської діяльності в практику роботи гуртка відбувається у декількох напрямках:

- залучення вихованців гуртка до участі у благодійних акціях;
- робота з дітьми внутрішньо перемішених осіб та співпраця з центрами допомоги;
- організація волонтерської роботи педагогічного колективу (майстер-класи, долучення до збору ліків, теплого одягу тощо для потреб ЗСУ).

Залучення вихованців гуртка до участі у благодійних акціях

Одним із важливих напрямів роботи гуртка є організація волонтерської діяльності вихованців як складової формування їхньої громадянської позиції, соціальної активності та моральних цінностей.

Залучення дітей до благодійних ініціатив здійснюється через доступні практичні форми роботи, що поєднують технічне моделювання з виховним змістом. У вересні 2025 року, до Дня захисників та захисниць України, було проведено тематичне заняття «Оберіг перемоги: моделюємо символ захисту та єдності України» вихованці виготовляли символічні обереги та вітальні листівки для військовослужбовців Збройних Сил України.

Заняття мало інтегрований характер і поєднувало практичну діяльність із бесідою про значення підтримки захисників, роль волонтерства та символіку оберегів в українській культурі. У процесі роботи діти самостійно створювали вироби, оформлювали їх побажаннями, що сприяло розвитку творчості, емпатії та усвідомленню власної значущості.

Виготовлені роботи передавалися через волонтерів адресатам, що забезпечувало зворотний зв'язок і підсилювало мотивацію вихованців до участі у благодійній діяльності.

Практика показала, що така діяльність сприяє емоційній стабілізації дітей, розвитку емпатії, формуванню позитивної самооцінки та почуття єдності, а також заохочує до подальшої участі у волонтерських ініціативах.

«ОБЕРІГ ПЕРЕМОГИ: МОДЕЛЮЄМО СИМВОЛ ЗАХИСТУ ТА ЄДНОСТІ УКРАЇНИ»

КОНСПЕКТ ЗАНЯТТЯ

Посилання на методичний матеріал:

<https://surli.cc/tgllhs>

Робота з дітьми внутрішньо перемішених осіб та співпраця з центрами допомоги

Важливим напрямом діяльності гуртка стала робота з дітьми з числа внутрішньо перемішених осіб у співпраці з центрами допомоги «Я – Маріуполь», «Саме тут» та громадською організацією «YES». Організація занять на базі зазначених центрів була спрямована на створення безпечного та емоційно комфортного освітнього середовища, у якому кожна дитина могла відчувати підтримку, прийняття та власну значущість.

У роботі з дітьми використовувалися доступні форми початкового технічного моделювання, що поєднували ігрову, творчу та практичну діяльність.

Практика засвідчила, що технічне моделювання є ефективним засобом психологічної підтримки та соціалізації дітей в умовах воєнних викликів. У процесі створення моделей і виконання творчих завдань у вихованців знижувався рівень тривожності, формувалася впевненість у власних силах, розвивалися комунікативні навички та здатність до взаємодії.

Таким чином, поєднання технічної творчості з підтримувальним освітнім середовищем сприяло не лише розвитку пізнавальних інтересів дітей, а і їхній емоційній стабілізації та успішній соціальній адаптації.

РОБОТА З ДІТЬМИ ВПО НА БАЗІ ЦЕНТРІВ ДОПОМОГИ В ЗАПОРІЗЬКІЙ ОБЛАСТІ

Посилання на матеріали співпраці з центрами допомоги:

<https://surl.li/isaqaw>

Організація волонтерської роботи педагогічного колективу (майстер-класи, долучення до збору ліків, теплої одягу тощо для потреб ЗСУ)

Відеозвіт майстер-класу:

<https://surl.li/urhesm>

Важливим складником волонтерської діяльності стало залучення педагогічного колективу до спільних благодійних ініціатив, зокрема через проведення майстер-класів практичного спрямування.

У листопаді 2025 року на базі КЗ «ЗОЦНТТУМ «Грані» ЗОР було організовано майстер-клас для педагогів «Тепло з тилу», присвячений виготовленню розпалювачів із ватних дисків. Захід мав на меті ознайомлення учасників із простою технологією виготовлення корисних

виробів, популяризацію волонтерської діяльності та формування громадянської відповідальності.

Майстер-клас поєднував теоретичне ознайомлення з технологією та практичну роботу, у процесі якої педагоги власноруч виготовляли розпалювачі. Особливий акцент було зроблено на можливості подальшого залучення вихованців до подібної діяльності як ефективного засобу виховання громадянських цінностей.

Виготовлені вироби були передані через волонтерів військовослужбовцям Збройних Сил України до Дня волонтера та Дня Збройних Сил України, що стало практичним результатом спільної діяльності та підтвердженням її соціальної значущості.

Висновок

Отже, інтеграція волонтерської діяльності в освітній процес гуртка технічного моделювання довела свою ефективність як інструмент комплексного розвитку особистості дитини. Поєднання практичної технічної творчості з соціально значущою діяльністю сприяє формуванню громадянської позиції, національної свідомості та моральних цінностей вихованців.

Реалізація різних напрямів волонтерської діяльності – участь у благодійних акціях, робота з дітьми внутрішньо переміщених осіб, а також залучення педагогів до спільних ініціатив – забезпечує не лише розвиток технічних компетентностей, а й емоційну підтримку, соціалізацію та формування активної життєвої позиції.

Практичний досвід засвідчує, що така діяльність підвищує мотивацію дітей до навчання, сприяє розвитку емпатії, відповідальності та відчуття причетності до суспільно важливих процесів. В умовах воєнного стану це набуває особливої значущості, оскільки дозволяє вихованцям відчувати власний внесок у підтримку держави та її захисників.

Перспективи подальшої роботи вбачаються у розширенні напрямів волонтерської діяльності, удосконаленні методичного супроводу та поширенні напрацьованого досвіду серед педагогічної спільноти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- Волонтерська діяльність в Україні: нормативно-правове забезпечення. URL: <https://surl.li/olvbya>;
- Ревков О. В. Навчальна програма «Моделювання найпростіших технічних об'єктів» (науково-технічний напрям).

- Матеріали власного педагогічного досвіду автора (2023–2025 рр.)
URL: <https://surl.li/hcmjjs>
- Берчук Ю. Виховний потенціал волонтерської діяльності // Молодь і ринок. – 2020. – № 5. – С. 142–146.
- Волонтерська діяльність в Україні: сучасні тенденції розвитку (електронний ресурс). URL: <https://surl.li/emfrha>

V. ФОРМУВАННЯ ВОЛОНТЕРСЬКОЇ КУЛЬТУРИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ ПІД ЧАС ЗАНЯТЬ ГУРТКА «Початкове технічне моделювання»

О. П. Павлік, керівник гуртка «Початкове технічне моделювання» відділу початкового технічного моделювання комунального закладу «Запорізький обласний центр науково-технічної творчості учнівської молоді «Грані» ЗОР;

Л. М. Тюкова, завідувач відділу початкового технічного моделювання, керівник гуртка-методист комунального закладу «Запорізький обласний центр науково-технічної творчості учнівської молоді «Грані» ЗОР

В умовах сьогодення волонтерство стало невіддільною частиною життя українського суспільства. Особливо важливо формувати культуру взаємодопомоги серед дітей та молоді, адже саме вони є майбутнім країни.

В Україні долучатися до волонтерської діяльності можна фактично з раннього віку (зазвичай з 6 -7 років – у супроводі дорослих). Саме в дитячому віці закладаються основи відповідальності, емпатії та громадянської свідомості. У гуртках ПТМ це може відбуватися через спільні проєкти, колективні завдання та участь у соціально корисних ініціативах. Сьогодні волонтерство в нашій державі перетворилося з акту допомоги на фундамент національної стійкості. Для позашкільної освіти це відкриває нові вектори виховної роботи. Саме в молодшому шкільному віці (6–10 років) закладаються основи емпатії, соціальної відповідальності та усвідомлення себе частиною громади. Гуртки початкового технічного моделювання мають унікальну перевагу: вони дозволяють дитині не просто «співчувати», а «діяти», втілюючи свої наміри у конкретні фізичні вироби. Згідно з віковою психологією, діяльність дітей цього віку має бути наочною, ігровою та результативною.

В гуртку «Початкове технічне моделювання» КЗ «ЗОЦНТТУМ «Грані» ЗОР закладено великий потенціал для розвитку волонтерського руху, оскільки освітній процес поєднує навчання, творчість і практичну діяльність. Важливо, щоб дитина бачила: виготовлена нею листівка або надрукований на 3D-принтері справді стають корисними та приносять радість їх отримувачам.

Волонтерська діяльність у гуртку базується на принципі «**від ідеї до допомоги**» та організована за напрямками: виховання волонтерських цінностей;

проектна діяльність (участь у благодійних ярмарках); освітньо - гурткові заходи; підтримка внутрішньо переміщених осіб (ВПО); організаційно-масові заходи.

Виховання волонтерських цінностей

Розвиток культури волонтерства передбачає не лише виконання добрих справ, а й формування стійких моральних цінностей, активної громадянської позиції, відповідальності за спільноту та готовності системно допомагати іншим.

Виконання добрих справ: допомога літнім людям (принести продукти, поспілкуватися на лавочці біля дому, пригостити солоденьким); написання листів підтримки військовим; виготовлення вітальних листівок до свят; збір речей і продуктів для тих, хто потребує.

Проектна діяльність: участь у благодійних ярмарках

Організація проектної діяльності на базі гуртка, участь гуртківців у довготривалих проектах, ініційованих Центром «Грані» та короткотривалих індивідуальних проектах в гуртку.

Участь гуртківців у благодійних ярмарках: «Ярмарок добра для ЗСУ»; «Разом до перемоги»; «Допоможемо разом!»; «З вірою в перемогу»; «Тепло дитячих сердець»; «Творчі та дитячі»; «Майстерня добра»; «Ярмарок щедрих сердець»; «Твори добро разом з нами»; «Добрі справи своїми руками»; «Світло добра».

Освітньо-гурткові заходи

Участь вихованців гуртка та їх батьків у виховних та освітньо-гурткових заходах: «Техно ярмарок добра»; «Винаходи заради допомоги»; «Юні майстри – для України»; «Творимо і допомагаємо»; «Ідеї, що рятують»; «Родинний ярмарок

добра»; «Разом сильніші»; «Добро починається з родини»; «Єдність заради допомоги».

Виготовлення вихованцями та їх батьками окопних свічок або інших корисних речей; допомога однокласникам у навчанні; прибирання парків, дворів, території; догляд за тваринами у притулках; участь у зборі коштів на благодійність; донати на ЗСУ. Спільна діяльність дітей і батьків є особливо цінною, адже вона об'єднує родину та підсилює ефект виховання.

Підтримка внутрішньо переміщених осіб (ВПО)

Залучення вихованців та родин ВПО з таких центрів, як «Я-Маріуполь», «Саме тут», ГО «Мелітопольщина» до проведення майстер-класів, виховних заходів, тематичних занять, благодійних акцій та волонтерства. Системне виховання таких якостей, як: відповідальність і дисципліна; співчуття та взаємоповага; ініціативність і командна робота; патріотизм і активна громадянська позиція. Керівник гуртка відіграє ключову роль у формуванні цих якостей, створюючи атмосферу підтримки, довіри та спільної мети.

Роль гуртка ПТМ у волонтерстві

Гуртки технічного спрямування можуть бути особливо корисними у волонтерській діяльності, адже їхні вихованці здобувають практичні навички. Наприклад, виготовлення корисних виробів (пічки, окопні свічки, елементи спорядження). Вихованці залучаються до виготовлення корисних виробів, що дозволяє їм бачити реальний, відчутний результат власної праці.

На початковому етапі навчання діти опановують базові навички моделювання, створюючи:

- **Засоби комунікації та підтримки:** адресні листівки, малюнки-обереги для військовослужбовців, тематичні книжечки та буклети для дітей із родин ВПО.
- **Інформаційний дизайн:** створення плакатів, пам'яток та наочних матеріалів для волонтерських центрів.
- **Організаційні вироби:** паперові органайзери та функціональні подарункові упаковки для виробів благодійних ярмарків. Інтеграція високотехнологічного обладнання значно розширює можливості гуртка у створенні практичних речей.
 - **Аддитивні технології (3D-друк):** виготовлення малогабаритних технічних деталей: кліпс, фіксаторів та кріплень; друк ергономічних тримачів, побутових органайзерів та наочних навчальних моделей; тиражування сувенірної продукції патріотичного спрямування.
 - **Оперативна поліграфія (МФУ):** друк персоналізованих подяк, грамот для благодійників та інформаційних наклейок для маркування гуманітарних вантажів; розмноження навчальних матеріалів для освітніх майстер-класів.
 - **Лазерне моделювання (CNC-технології):** діти залучаються до фінішної обробки та декорування складних виробів, виготовлених на лазерних установках: предмети інтер'єру та побуту: дерев'яні підставки, коробки, органайзери; навігаційні та пам'ятні знаки: таблички, покажчики, гравіровані написи з вдячністю.
 - **Ігровий та сувенірний сегмент:** розвивальні ігри, брелоки, рамки для фото та декоративні елементи для оформлення благодійних заходів.

Безпечні та доступні види діяльності:

- виготовлення окопних свічок;
 - плетіння маскувальних сіток (у дозволених і організованих місцях);
 - збір гуманітарної допомоги (одяг, продукти, засоби гігієни);
 - написання листів підтримки військовим;
- участь у благодійних ярмарках;
- виготовлення виробів для продажу з метою збору коштів;

- допомога внутрішньо переміщеним особам (ВПО);
- участь у прибиранні територій, допомога літнім людям.

Освітні та інформаційні ініціативи:

- проведення майстер-класів;
- створення інформаційних плакатів;
- популяризація волонтерства через соціальні мережі.

Висновок

Розвиток волонтерського руху в гуртках ПТМ є важливим напрямом виховної роботи. Він сприяє формуванню активної, небайдужої молоді, яка готова допомагати іншим і брати участь у розбудові країни. В умовах воєнного стану така діяльність набуває особливого значення, адже кожен внесок (навіть найменший) наближає спільну перемогу.

Волонтерський рух у гуртку ПТМ – це не додаткове навантаження, а інтегрована частина освітнього процесу, яка наповнює змістом технічне навчання. Для дитини 6-10 років можливість сказати: «Я зробив це сам, щоб допомогти Україні» є найпотужнішим стимулом для особистісного зростання. В умовах війни кожна модель, кожен гвинтик чи паперовий журавель стають частиною великої справи – формування майбутнього свідомого громадянина.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- Бех І. Д. «Виховання особистості: гуманістичний підхід» (2016) — про морально-етичні засади виховання, що лежать в основі волонтерства.
- Сухомлинський В. О. «Серце віддаю дітям» (1977) - класичне джерело про виховання доброти, співчуття та активної позиції.
- Педагогічні журнали «Позашкілля» та «Освіта і суспільство» (2020–2025) — містять сучасні кейси волонтерських проєктів у позашкільних закладах.

VI. ШКОЛА, ЯК ОСЕРЕДОК НЕЗЛАМНОСТІ: ДОСВІД ВОЛОНТЕРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ОНВЗ

*Коломієць К.М., педагог організатор
Чернігівської ЗОШ І-ІІІ ступенів ім. А.М.
Темника Чернігівської селищної ради
Бердянського району Запорізької області*

У сучасному освітньому просторі Запорізької області школа перестала бути лише місцем здобуття знань. Сьогодні це ще серце громади, де гартується громадянська відповідальність та справжній патріотизм. Опорний навчальний виховний заклад Чернігівська загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів імені А.М. Темника став яскравим прикладом того, як учнівська та педагогічна спільноти можуть стати надійним тилом для тих, хто боронить нашу незалежність.

Волонтерський рух у нашому закладі базується на принципі співдії. Ми не просто збираємо допомогу, учні залучені до кожного етапу процесу,

перетворюючи благодійність на важливий елемент виховання soft skills: лідерства, емпатії та командної роботи.

Одним із ключових напрямків нашої діяльності стала інтелектуальна та психологічна підтримка воїнів. Усвідомлюючи важливість рідного слова для ментального відновлення, учні закладу долучились до збору літератури українською мовою. Книги, передані до міської лікарні, де перебувають на реабілітації захисники, стали для них не лише способом дозвілля, а й символом культурної ідентичності, за яку вони борються.

Особливою сторінкою нашого шкільного життя є підготовка до свят. Для учнів Чернігівської школи Святий Миколай, Різдво та Великдень — це не лише родинні урочистості, а насамперед нагода подякувати захисникам. Щороку школа перетворюється на справжню «майстерню добра». Діти власноруч виготовляють обереги, пишуть листи, малюють малюнки, у яких дитячими лініями викарбувана незламна віра у перемогу. Великодні кошики зі смаколиками та різдвяні подарунки, зібрані силами батьків та вчителів, доставляють на фронт частинку домашнього затишку, нагадуючи воїнам, що їхня праця цінується наймолодшим поколінням.

Фінансова підтримка Збройних Сил України також є невіддільною частиною нашої роботи. У громаді проходять благодійні виставки-продажі виробів ручної роботи, де беруть участь й школи громади. Учні власноруч створюють сувеніри, прикраси та предмети декору, які згодом реалізуються серед жителів громади. Така ініціатива має подвійний ефект: діти розвивають творчі здібності та основи підприємництва, а зібрані кошти стають вагомим внеском у загальні збори Чернігівської територіальної громади. Це створює міцну партнерську взаємодію між освітнім закладом, місцевим самоврядуванням та волонтерськими організаціями.

Результати цієї роботи вимірюються не лише кількістю переданих пакунків чи зібраних коштів. Головним результатом є трансформація свідомості наших вихованців. Вони бачать реальний вплив своїх дій, відчувають себе частиною великої нації та вчаться бути корисними суспільству вже сьогодні. Досвід опорного навчально-виховного закладу Чернігівська ЗОШ І-ІІІ ступенів ім. А.М. Темника доводить: коли освіта поєднується з волонтерською практикою, ми отримуємо не просто випускника, а свідомого громадянина з гарячим серцем, здатного будувати майбутнє України.

VII. ДІТИ ЄДНАЮТЬ УКРАЇНУ: ПАТРІОТИЧНИЙ ГАРТ У БУДИНКУ ТВОРЧОСТІ

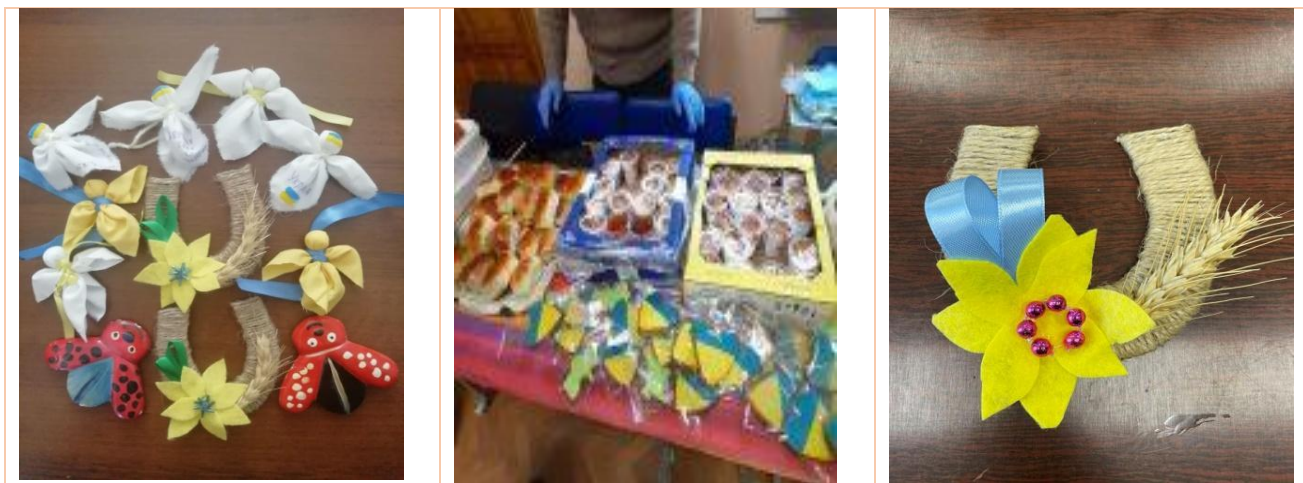

*Олійник О. В. - заступник директора з
НВР закладу позашкільної освіти
"Будинок дитячої та юнацької
творчості Заводського району"
Запорізької міської ради;
Беслер О. О. - культорганізатор
закладу позашкільної освіти "Будинок
дитячої та юнацької творчості
Заводського району" Запорізької міської
ради*

Формування національної свідомості та патріотичне виховання молоді сьогодні є фундаментом освітнього процесу Закладу позашкільної освіти «Будинок дитячої та юнацької творчості Заводського району» Запорізької міської ради. Реалізуючи Програму з національно-патріотичного виховання дітей та молоді відповідно до чинної Концепції в системі освіти України, наш заклад протягом 2022-2025 навчальних років зосередив зусилля на поєднанні творчого розвитку вихованців з активною громадянською позицією.

Національно-патріотичне виховання в нашому закладі - це не лише теорія, а щоденна практична допомога захисникам та підтримка тих, хто її потребує. Впродовж 2022-2025 років здобувачі освітнього процесу провели низку заходів, спрямованих на підтримку ЗСУ та соціальну адаптацію дітей-переселенців. Пропонуємо огляд найважливіших досягнень нашої волонтерської та патріотичної діяльності.

Реалізуючи Програму з національно-патріотичного виховання дітей та молоді відповідно до Концепції національно-патріотичного виховання в системі освіти України, протягом 2022-2026 років вихованці закладу брали участь у різних заходах. Так, педагогами закладу було проведено концертні, інтерактивні, пізнавально - ігрові програми до Державних свят та пам'ятних дат. Педагоги та вихованці закладу брали участь у патріотично-благодійних акціях «З любов'ю до героя»: у 2022-2025 році було виготовлено майже 800 оберегів, 630 сувенірів; організовано та проведено понад 70 майстер-класів і творчих майстерень з декоративно-ужиткового мистецтва.

Нашим закладом було налагоджено співпрацю з волонтерами Заводського району БФ «Волонтери Кічкасу»: організовано благодійні ярмарки та аукціони, на яких було зібрано близько 65000 гривень для ЗСУ. Сьогодні кожен дитячий виріб, кожна зібрана гривня та проведений майстер-клас - це вклад у нашу спільну Перемогу. Вихованці та педагоги нашого закладу не просто навчаються мистецтва, а вчаться бути справжніми патріотами, які відчують біль своєї країни та готові допомагати. Впродовж останніх років ми об'єдналися навколо спільних цінностей, реалізуючи масштабні проєкти.

У закладі до Дня Соборності, Дня єднання, весняних свят було проведено інтерактивні програми «Діти єднають Україну», «Смакуй по-українськи», благодійні аукціони «Байки дяді Льоши», «Свято весни» та інші заходи. Керівники гуртків декоративно-ужиткового мистецтва проводили для вихованців тематичні майстер-класи та забезпечили активний збір коштів для захисників. Учасники акції були залучені до виготовлення оберегів, плетіння патріотичної сітки, розпису відпрацьованої зброї, виготовлення окопних свічок.

Починаючи з 2022 року, серця наших педагогів об'єдналися з колегами ЗПО «МПДЮТ» ЗМР задля спільної місії - повернути дітям частинку вкраденого дитинства. Ми організували системну роботу з надання психологічної арт-терапії та змістовного дозвілля для маленьких переселенців, які знайшли притулок у «Козак Палаці» та обласній школі-інтернаті «Світанок». У ці непрості часи мистецтво стало для малечі справжніми ліками: через виготовлення власноруч оберегів та сувенірів діти виливали свій біль та надію, а сеанси казко-терапії та ігрові програми допомагали їм хоча б на мить забути про тривоги й знову щиро усміхнутися. Кожен проведений майстер-клас був не просто уроком, а теплими обіймами, яких так потребували ці діти.

Важливою сторінкою нашого спротиву стало створення безпечного простору. З лютого 2022 року стіни нашого закладу перетворилися на надійну фортецю - тут почало функціонувати укриття для мешканців району та родин ВПО. Завдяки небайдужості батьківської громади та підтримці благодійних

організацій Запоріжжя, похмурі стіни підвалу оновилися косметичним ремонтом, наповнилися світлом і теплом. Це місце стало не просто сховищем від ракет, а живим осередком волонтерства та незламності. Тут, попри звуки сирен, продовжувалося навчання, кипіла робота та надавалася підтримка сім'ям, які втратили власні домівки, але не втратили віру в добро.

Літо 2022-2024 років стало для нашого закладу особливим часом - часом єднання та незламності. Саме тоді розгорнули свою роботу літні майданчики під промовистою назвою «Разом до Перемоги». У затишному сквері імені 30-річчя визволення Запоріжжя, під шелестом дерев, що дарували прохолоду, ми створили справжній острівець безпеки та радості для наших вихованців, дітей-переселенців та мешканців Заводського району. У часи, коли звичне життя здавалося поставленим на паузу, ці майданчики стали чи не єдиним осередком щирого живого спілкування. Дитячий сміх під час ігрових програм, зосередженість малечі над творчими майстер-класами та яскраві миті концертів наповнювали сквер життям, попри близькість укриття.

Ці зустрічі просто неба мали особливий попит серед батьків, адже дарували дітям те, чого так бракувало в умовах війни - відчуття емоційної та надійної підтримки. Наша діяльність неодноразово привертала увагу міського телеканалу «МТМ», стаючи прикладом того, як навіть у найважчі часи мистецтво та турбота здатні зігрівати душі й дарувати надію на мирне завтра.

Особливе місце в житті нашого закладу посідає багаторічна щира дружба з нашими захисниками - курсантами військової частини. Цей зв'язок - не просто співпраця, а справжнє родинне тепло, яке вихованці передають воїнам через свої витвори. Кожен оберіг, дбайливо виплетений дитячими руками, кожен сувенір чи власноруч виготовлений смаколик стають для бійців символом дому та незламної віри в їхню силу. Наші творчі зустрічі та концертно-розважальні програми перетворюються на миті емоційної розради, де дитячі пісні та щирі усмішки дарують військовим короткий, але такий необхідний відпочинок для душі.

Усвідомлюючи важливість підтримки тих, хто тримає над нами небо, у цьому навчальному році наш заклад із великим трепетом долучився до Всеукраїнської благодійної акції «Ми поруч. 1461 день незламності та сили». Це наше спільне «дякую» за кожен світанок, за мужність та за надію, яку ми плекаємо разом - пліч-о-пліч із тими, хто став для дітей справжніми героями сьогодення.

Зазначені заходи стали важливою частиною освітнього процесу, продемонструвавши високу громадянську активність наших вихованців. Завдяки налагодженій співпраці з волонтерськими фондами та системній арт-терапевтичній роботі, заклад продовжує виконувати свою місію: виховувати патріотів, які вміють діяти та допомагати в найскладніші часи.

Системна робота закладу в напрямі національно-патріотичного виховання доводить, що поєднання творчості та волонтерства є потужним інструментом формування свідомої особистості. Реалізовані проєкти не лише надали реальну допомогу ЗСУ та дітям-переселенцям, а й згуртували педагогічний та учнівський колективи навколо спільних державних цінностей. Ми продовжуємо працювати, впроваджуючи нові форми патріотичного виховання задля майбутнього нашої країни.

Отже, «Патріотичний гарт у Будинку творчості» - це школа мужності та доброти, де через мистецтво й волонтерство виховується нове, незламне покоління українців.

VIII. ВОЛОНТЕРСЬКІ ПРАКТИКИ ЗАКЛАДУ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ ЯК ІНСТРУМЕНТ ФОРМУВАННЯ ГРОМАДЯНСЬКОЇ ПОЗИЦІЇ ВИХОВАНЦІВ

Серединська О. С., заступник директора з навчально-виховної роботи закладу позашкільної освіти «Центр дитячої та юнацької творчості Шевченківського району» Запорізької міської ради, відмінник освіти України, керівник гуртка-методист

В умовах повномасштабної війни волонтерська діяльність стала не лише формою громадянської активності, а й важливим складником освітнього процесу, особливо у закладах позашкільної освіти. Для прифронтових територій, зокрема міста Запоріжжя, волонтерство набуває особливого значення як засіб консолідації суспільства, підтримки Збройних Сил України та надання допомоги внутрішньо переміщеним особам. Заклади позашкільної освіти мають унікальний потенціал для поєднання навчання, виховання та соціально корисної діяльності. Волонтерські практики в таких закладах сприяють формуванню в дітей і молоді патріотизму, емпатії, відповідальності, соціальної активності та національної ідентичності.

Досвід діяльності [Закладу позашкільної освіти «Центр дитячої та юнацької творчості Шевченківського району» Запорізької міської ради](#) (далі – ЗПО «ЦДЮТ Шевченківського району») демонструє ефективність системного підходу до організації волонтерської роботи, що інтегрує педагогів, вихованців, батьків і громаду.

Метою статті є узагальнення та представлення досвіду організації волонтерської діяльності в закладі позашкільної освіти, як ефективного засобу формування громадянської компетентності, соціальної відповідальності та ціннісних орієнтирів вихованців в умовах воєнного стану.

ЗПО «ЦДЮТ Шевченківського району» є багатoproфільним освітнім середовищем, діяльність якого спрямована на розвиток творчого потенціалу, соціальної активності та громадянської позиції вихованців. Відповідно до сучасної освітньої стратегії закладу, важливим напрямом є формування соціально зрілої особистості, здатної до активної участі у житті суспільства. Центр творчості на Чарівній, як неформально називають заклад педагоги, вихованці та батьки, є ведучим закладом позашкільної освіти у місті, осередком виховної та

позашкільної освіти у Шевченківському районі, високої педагогічної культури, апробації ефективних методів проєктної освітньої діяльності та педагогіки партнерського співробітництва, самореалізації, самоактуалізації, професійного самовизначення, формування обґрунтованого життєвого і соціального досвіду дитини.

Саме тому впровадження волонтерських практик органічно інтегрується в освітній процес Центру та виступає ефективним інструментом громадянського виховання. Волонтерська діяльність у закладі розпочалася з перших днів повномасштабного вторгнення і з березня 2022 року була систематизована через створення волонтерського центру **«Наближаємо Перемогу разом!»**.

Діяльність волонтерського центру відбувається за наступними напрямками:

- творча волонтерська діяльність;
- соціально-побутова допомога та матеріальна підтримка;
- ініціатива «Коробки тепла» та «Коробки «Дякую»»;
- освітньо-психологічна підтримка дітей ВПО;
- партнерство та соціальна взаємодія;
- залучення вихованців до волонтерства як педагогічна практика.

1. Творча волонтерська діяльність як базовий напрям

Першим кроком стало виготовлення оберегів, листівок, малюнків і сувенірів для захисників. Особливого значення набули вишиті обереги, зокрема іменні, у які вкладалися символіка захисту та підтримки. До цієї діяльності активно

долучалися вихованці, що сприяло як розвитку їх творчих здібностей, так і формуванню емоційного зв'язку із захисниками, вихованню емпатії та патріотизму.

Керівники студій образотворчого мистецтва та декоративно-прикладної творчості зі своїми вихованцями постійно прагнули створити щось нове, вкладаючи душу у кожний сувенір та оберег. До цієї діяльності радо долучилися інші педагоги Центру, які у повсякденному житті ніколи цим не займалися. За зразками візерунків та за програмою з текстової вишивки, почали вишивати іменні обереги, закодовуючи ім'я та прізвище або позивний захисника чи захисниці. Обереги, що вишиті з такою любов'ю, «працюють», вони допомагають нашим славним воїнам зберегти життя. І це стало величезним стимулом для того, щоб продовжувати вишивати їх у великій кількості, і вдень і вночі, намагаючись захистити життя тих, хто у найскладніших умовах захищає нас і наше майбутнє. Виготовлення сувенірів та оберегів для захисників, іменних оберегів, у яких закодовано ім'я та прізвище захисника, або його позивний відбувається постійно.

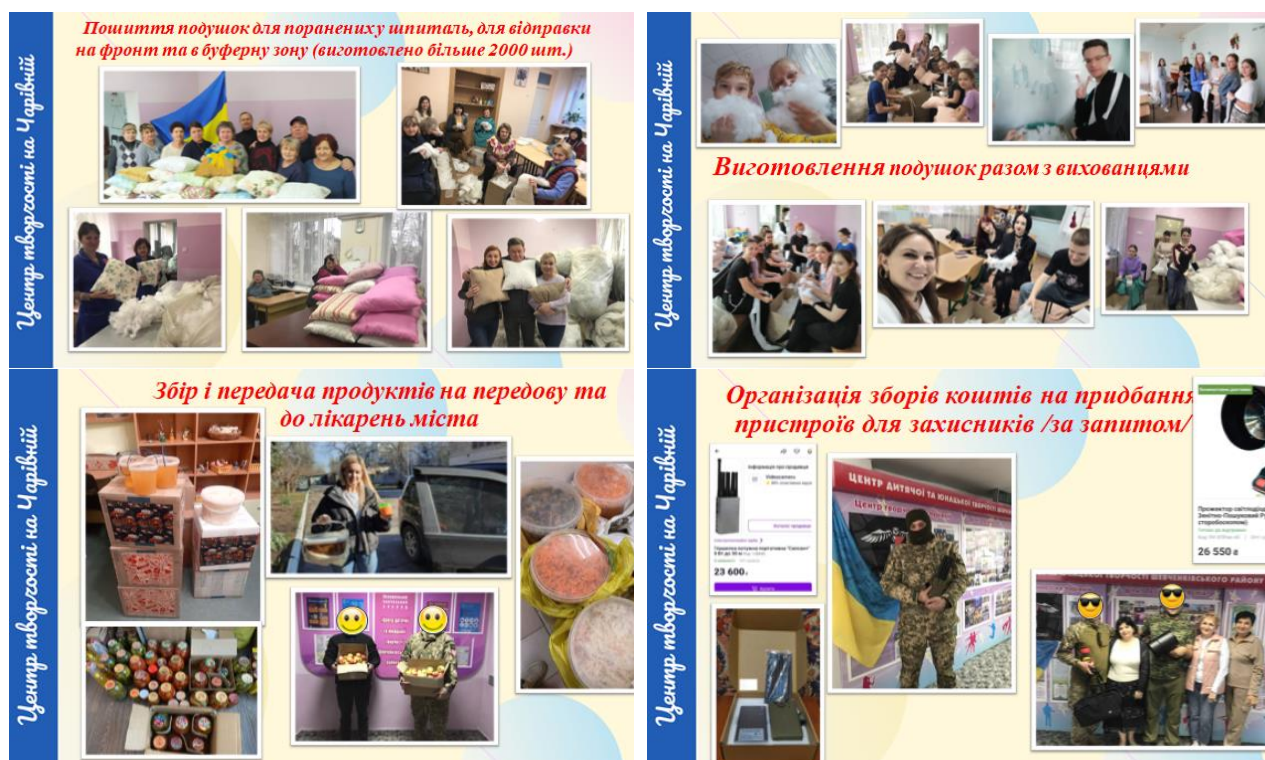
2. Соціально-побутова допомога та матеріальна підтримка

Одним із системних напрямів стала організація збору та передачі: одягу, засобів гігієни, продуктів харчування та смаколиків, ліків; допомоги для лікарень та військового госпіталю; речей для внутрішньо переміщених осіб; в'язання теплих шкарпеток для відправки у «Коробках тепла» та для поранених у шпиталях.

Ще одним напрямом волонтерської діяльності Центру стало пошиття подушок для поранених у госпіталь, на стабпункти, для відправки на фронт та в буферну зону. Педагоги та працівники Центру виготовили понад **2000** подушок для поранених та захисників на фронті.

Також у 2023 та у 2024 було успішно організовано збори і закрито запити на придбання для захисників неба над Запоріжжям світлодіодного прожектору (26 550) та на придбання для захисників з Донецького напрямку потужної глушилки «Сапсан» (23 600).

3. Ініціатива «Коробки тепла» та «Коробки «Дякую»

Дуже важливою у волонтерській діяльності закладу стала участь у Всеукраїнському флешмобі «Коробки тепла для захисників», який у листопаді-грудні 2023 року проходив у Києві, Харкові, Дніпрі та Запоріжжі. Відомий волонтер Роман Кириленко з Боярки запропонував Центру творчості на Чарівній та особисто Олені Серединській стати координаторами цього флешмобу у Запоріжжі. У межах проєкту було зібрано та передано понад 1000 коробок тепла, які привозили до Центру заклади освіти, різноманітні організації і просто пересічні громадяни, які дізналися про флешмоб з соціальних мереж, і виявили бажання долучитися.

Флешмоб закінчився, але заклад продовжив збирати і відправляти коробки тепла та коробки «Дякую» окремим бригадам на постійній основі та за запитом. Протягом тривалого часу ми забезпечуємо підтримку **понад 10 бригад** з різних напрямків і постійно підвищуємо ефективність волонтерської діяльності. Відправлення коробок тепла та коробок «Дякую» відбувається на постійній основі (не менше 2-3 коробок на тиждень).

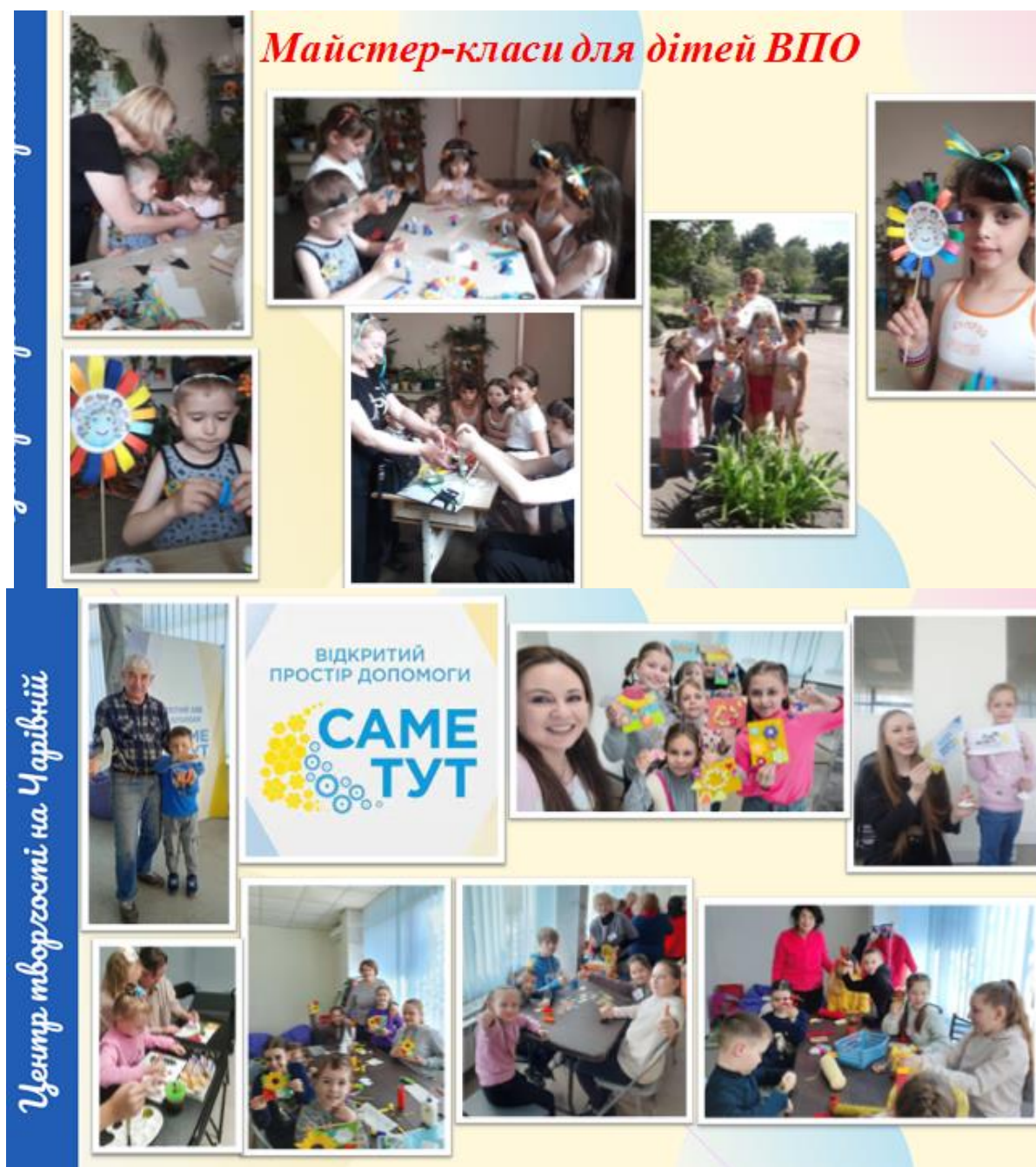
У кожну коробку тепла додаються дитячі малюнки, обереги та символічні подарунки, що мають дуже важливу морально-психологічну цінність та забезпечують емоційну підтримку наших захисників.

4. Освітньо-психологічна підтримка дітей ВПО

Окремим напрямом стала робота з дітьми внутрішньо переміщених осіб: проведення майстер-класів; організація ігрових програм; створення безпечного емоційного простору.

Зокрема, протягом 2024 року було проведено більше 45 майстер-класів та благодійних святкових заходів у Відкритому просторі допомоги «Саме тут». Всього з березня 2022 року для дітей ВПО було організовано та проведено більше 100 майстер-класів.

5. Партнерство та соціальна взаємодія

Волонтерська діяльність Центру реалізується у тісній співпраці з: громадськими організаціями; волонтерами міста та України; закладами освіти; українською діаспорою. Налагоджено співпрацю з такими волонтерськими центрами, як: БФ «Посмішка ЮА»; БФ «ВПД Саме тут»; ГО «Запорозькі берегині»; БФ «Вільна Кирилівка»; БФ «Мрія»; БФ «Сильна і вільна Україна» тощо.

Вже декілька років поспіль педагоги та вихованці беруть участь у благодійних проєктах ГО «Запорозькі берегині» і, разом з іншими майстринями, створюють пасхальну колекцію вишитих писанок, колекцію писанок з віршами відомих

українських пісень, колекцію новорічних кульок, якими прикрашають багато важливих установ та локацій міста Запоріжжя.

Важливим прикладом є міжнародна підтримка через благодійні концерти, організовані українцями за кордоном, що дозволило залучити додаткові ресурси на придбання пристроїв для захисників. Так, вихованці та керівник «Народного художнього колективу» хорового колективу української пісні «Терниця» Олег Кірей, який зараз працює у Німеччині, неодноразово організовували благодійні концерти. Всього було зібрано більше **2000 євро** для наших захисників і це є доказом того, що національна ідентичність, культура та взаємопідтримка – це сила, яка єднає українців у різних куточках світу.

Вихованці творчих колективів Центру є також постійними учасниками благодійних концертів, які проводяться на обласному, міському рівнях та у Шевченківському районі. За цей час вихованці разом з педагогами закладу взяли участь у **89** благодійних концертах, святах, благодійних акціях.

6. Залучення вихованців до волонтерства як педагогічна практика

Участь дітей у волонтерській діяльності сприяє: формуванню громадянської відповідальності; розвитку soft skills (командної роботи, ініціативності, лідерства); становленню національної ідентичності через практичну діяльність.

Досвід ЗПО «ЦДЮТ Шевченківського району» засвідчує, що волонтерська діяльність у закладах позашкільної освіти є ефективним інструментом не лише соціальної допомоги, а й виховання свідомих громадян.

Системна організація волонтерських практик забезпечує:

1. інтеграцію освітнього процесу з реальними потребами суспільства;
2. формування ціннісних орієнтирів вихованців;
3. розвиток громадянської та соціальної компетентностей;

4. консолідацію педагогічного, учнівського та батьківського колективів.

Особливої значущості набуває принцип безперервності допомоги, адже саме щоденна, системна підтримка є ключем до досягнення спільної мети. Інноваційність представленого досвіду полягає у трансформації волонтерської діяльності закладу позашкільної освіти з епізодичної допомоги у системну, педагогічно доцільну практику, інтегровану в освітній процес.

Новизна підходу визначається такими аспектами:

1. інтеграція волонтерства в освітній процес ЗПО як інструменту формування ключових компетентностей, зокрема громадянської, соціальної, культурної та підприємницької;

2. поєднання творчої діяльності та волонтерства, зокрема через виготовлення оберегів, сувенірів, малюнків, що набувають не лише матеріальної, а й глибокої символічної та психоемоційної цінності;

3. впровадження формату адресної допомоги, що дозволяє максимально враховувати потреби та запити окремих бригад, а також індивідуальні потреби захисників (придбання ліків, знаходження та придбання одягу, взуття, екіпіровки, відвідування у госпіталі тощо);

4. модель багаторівневої взаємодії (педагоги – вихованці – батьки – громада – волонтерські організації – міжнародні партнери), яка забезпечує стійкість та масштабованість волонтерських ініціатив;

5. залучення вихованців до реальної соціально значущої діяльності як засобу формування національної ідентичності, емоційного інтелекту та відповідальності;

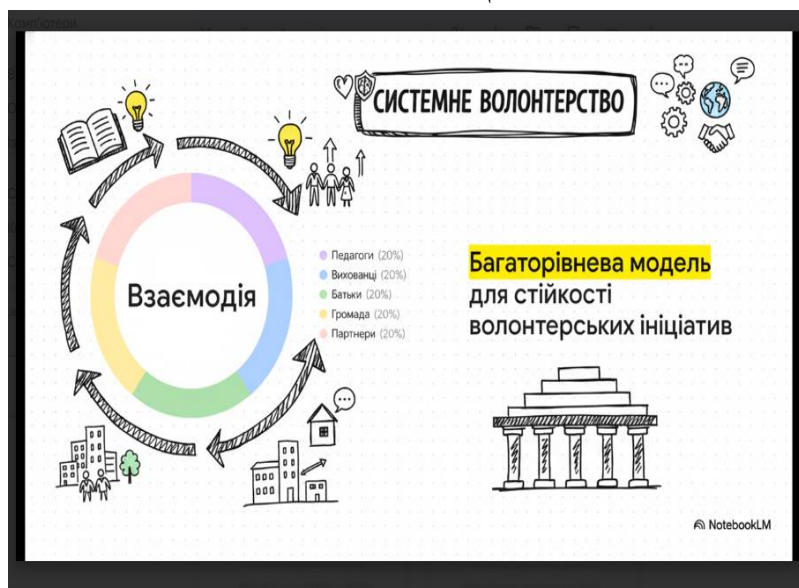
6. гнучкість та адаптивність волонтерських практик відповідно до викликів воєнного часу (швидке реагування на запити, зміна форматів допомоги, розширення напрямів діяльності).

Практична значущість представленого досвіду полягає у його високій ефективності, результативності та можливості впровадження в діяльність інших закладів освіти. Така діяльність забезпечує реальну допомогу Збройним Силам України, медичним закладам та внутрішньо переміщеним особам через системну організацію зборів, виготовлення необхідних речей та адресну підтримку; сприяє формуванню у вихованців життєво важливих компетентностей: відповідальності, ініціативності, здатності до співпраці, емпатії, лідерства; створює ефективну модель організації волонтерського центру в ЗПО, яку можна адаптувати та впроваджувати в інших регіонах України; підвищує рівень згуртованості освітньої спільноти, об'єднуючи педагогів, дітей, батьків і громадськість навколо спільної соціально значущої мети; забезпечує психоемоційну підтримку учасників освітнього процесу, зокрема через включення у діяльність, що має

суспільний сенс і позитивний результат; демонструє ефективність партнерської взаємодії між закладами освіти, громадськими організаціями та волонтерами; має відтворюваний характер, оскільки описані форми роботи (майстер-класи, благодійні концерти, акції, тематичні збори, творчі ініціативи) не потребують складних ресурсів і можуть бути реалізовані в різних умовах.

Волонтерська діяльність ЗПО «ЦДЮТ Шевченківського району» узгоджується із загальними тенденціями розвитку волонтерського руху у Шевченківському районі м. Запоріжжя, що висвітлюється в офіційних та медійних джерелах. Практики, реалізовані у Центрі, відповідають сучасним підходам до організації соціально значущої діяльності в закладах позашкільної освіти, підтверджують їх ефективність у формуванні громадянської позиції вихованців та виступають потужним ресурсом виховання, що поєднує навчання, творчість і громадянську відповідальність, формуючи покоління, здатне діяти, підтримувати і перемагати.

ВІДЕООГЛЯД СТАТТІ «ВОЛОНТЕРСЬКІ ПРАКТИКИ ЗАКЛАДУ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ ЯК ІНСТРУМЕНТ ФОРМУВАННЯ ГРОМАДЯНСЬКОЇ ПОЗИЦІЇ ВИХОВАНЦІВ»

https://drive.google.com/file/d/1BuHsTfJuyLXR6m2_zyePM7kJSHqmva_w/view?usp=sharing

**Збірник «Грані науково-технічної творчості Запорізької області»
№ 1 (2026)**

Матеріали подано мовою оригіналу

**Автори опублікованих матеріалів несуть повну відповідальність за підбір,
точність наведених фактів, цитат, економіко-статистичних даних,
власних імен та інших відомостей.**

Відповідальна за випуск: *Бондаренко О.Б.*
Коректори: *Ревков О. В., Комиса І. В., Примерова Т.М.*
Комп'ютерна верстка: *Бондаренко О.Б.*

№ 1 (2026) видано 23.04.2026 р.

Видавець: комунальний заклад «Запорізький обласний центр науково-технічної
творчості учнівської молоді «Грані» Запорізької обласної ради,
Бул. Марії Примаченко, 14, м. Запоріжжя, 69035. Тел. +38(097)1420497.
Керівник закладу – Долгорукий П.Ю.